

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแนวทางการดำเนินชีวิตให้แก่พสกนิกรผ่านพระราชดำรัสต่าง ๆ เป็นระยะ ๆ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใช้ได้ ไม่ใช่เฉพาะกับเศรษฐกิจเท่านั้น ใช้ได้กับทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การเรียน และสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2547 : 14) เพราะปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำรัสยึดทางสายกลางบนพื้นฐานของความสมดุลพอดี รู้จักประมาณอย่างมีเหตุผล มีความรอบรู้เท่าทันโลกเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเพื่อมุ่งให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย ยึดคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 5)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้บัญญัติปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อมุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน ดังนั้น ยุทธศาสตร์ การพัฒนาคน และสังคมไทยจึงให้ความสำคัญลำดับสูงกับการพัฒนาคุณภาพคน เพื่อไปสู่เป้าประสงค์ที่ต้องการจึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพคนใหม่ในทุกมิติอย่างสมดุล ทั้งจิตใจ ร่างกาย ความรู้และทักษะความสามารถเพื่อให้เพียงพอ “คุณธรรม” และ “ความรู้” ซึ่งจะนำไปสู่การคิดอย่างมีเหตุผล รอบคอบและระมัดระวัง ด้วยจิตสำนึกในศีลธรรมและ “คุณธรรม” ทำให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และสามารถตัดสินใจโดยใช้หลัก “ความพอประมาณ” ในการดำเนินชีวิตอย่างมีจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต อดทนขยันหมั่นเพียร อันจะเป็น “ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี” ให้คนพร้อมเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี และมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ และสังคมอยู่ในกรอบครัวที่อบอุ่น และสังคมสงบ สันติสุข ดำรงชีวิตและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน นำไปสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุข (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2548 : 8-9)

การขับเคลื่อนนโยบายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เพื่อสนองนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2552 ในกลยุทธ์การปลูกฝังคุณธรรม ความสำนึกในความเป็นชาติไทยและวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ให้แก่นักเรียน โดยน้อมนำแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดวิสัยทัศน์ว่า “สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เป็นหน่วยงานหลักในการจัดและส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษา โดยเน้นคุณธรรมนำความรู้พัฒนาครูและบุคลากรให้มีคุณภาพ นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การบริหารจัดการศึกษา โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน” (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. 2552 : 24) และนักเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ผ่านการประเมินคุณธรรม มีสำนึกในความเป็นชาติไทย สามารถปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีประชาธิปไตยด้วยการส่งเสริมและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในทุกโรงเรียนตามกลยุทธ์ เป้าหมายความสำเร็จและมาตรการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. 2552 : 15)

โรงเรียนหนองแซงวิทยา ตำบลคงมูล อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ มีเนื้อที่ 16 ไร่ มีการจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (ขยายโอกาส) ได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การจัดการเรียนการสอน โดยมีโครงการสถานฝันยูวเกษตรกร ในโรงเรียนขยายโอกาสเขตปฏิรูปที่ดินเนื่องในวโรกาสปีมหามงคล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชทรงเจริญพระชนมพรรษา 80 พรรษา ในปีพุทธศักราช 2550 สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ได้ร่วมเฉลิมพระเกียรติและสนับสนุนให้โรงเรียนจัดทำโครงการสถานฝันยูวเกษตรกร ในโรงเรียนขยายโอกาส เขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเป็นการสร้างและพัฒนายูวเกษตรกรตามแนวพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี รวมทั้งเพื่อให้ยูวเกษตรกร ซึ่งเป็นผู้ที่จะได้รับที่ดินตกทอดในอนาคตได้รู้ถึงสิทธิหน้าที่ของเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน ได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกรอบแนวคิด ในการดำเนินการเรียนรู้สู่การปฏิบัติอย่างยั่งยืน โครงการสถานฝันยูวเกษตรกร ในโรงเรียนขยายโอกาสเขตปฏิรูปที่ดินได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยกรมส่งเสริมการเกษตร กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และผู้อำนวยการโรงเรียน ในการจัดตั้งกลุ่มยูวเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน โดยแต่ละกลุ่มสมาชิกประมาณ 40 คน จัดกิจกรรมเพื่อสร้างและพัฒนายูวเกษตรกรอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ซึ่งทำให้ยูวเกษตรกรได้รับการเรียนรู้ในการปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรม สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันตลอดจนนำไปประกอบอาชีพเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัวรวมทั้งสามารถเป็นตัวอย่างที่ดี (สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม. 2550 : คำนำ) การดำเนินงานของโครงการสถานฝันยูวเกษตรกรในโรงเรียนหนองแซงวิทยาเริ่มเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี 2550 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิด วิเคราะห์และพัฒนา ทักษะตามวิถีพอเพียง สามารถช่วยตัวเอง ครอบครัวและชุมชน นำไปสู่การพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศ

ชาติต่อไป (แผนปฏิบัติการราชการ โรงเรียนหนองแซงวิทยา. 2550 : 127) ผลการดำเนินงานตามโครงการทำให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติงานจริงผ่านขบวนการการดำเนินงานของโครงการและสามารถนำผลผลิตที่ได้มาจำหน่ายเป็นรายได้เข้าโครงการและจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย สมาชิกที่จบการศึกษานำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพสร้างรายได้ให้ครอบครัว (สรุปรายงานโครงการสานฝันเยาวชนโรงเรียนหนองแซงวิทยา. 2551 : 4) ซึ่งสอดคล้องกับผลการรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รอบ 2 พ.ศ. 2549 -2553 โรงเรียนหนองแซงวิทยาได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาด้านปฐมวัยและไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานด้านประถมศึกษา และ มัธยมศึกษาโดยมาตรฐานที่ไม่ผ่านคือมาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ เหตุปัจจัยที่ทำให้สถานศึกษาไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษา และยังไม่ประสบผลสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาผู้เรียนให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ สรุปความคิดอย่างเป็นระบบ และมีการคิดแบบองค์รวม เพราะขาดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และคิดไตร่ตรอง คิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ส่วนเหตุปัจจัยที่ทำให้สถานศึกษาไม่ได้รับการรับรอง ในมาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตรเพราะสถานศึกษาไม่ให้ความสำคัญในเรื่องหลักสูตรท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2550 : 30-32)

จากผลการประเมินดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้รับผิดชอบโครงการสานฝันเยาวชนโรงเรียนหนองแซงวิทยา มีความสนใจที่จะวิจัยเพื่อพัฒนากลุ่มเยาวชนกรซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการกลุ่มเยาวชนกรในการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ทฤษฎีใหม่ ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและคิดไตร่ตรองในสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติตลอดจนเป็นการส่งเสริมและเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นซึ่งจะเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชุมชน ให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ ทักษะประสบการณ์ไปใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพในครอบครัว ชุมชนและตนเอง ได้อย่างพอเพียงให้มีประสิทธิ ภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์การจัดการศึกษาต่อไป

คำถามการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งคำถาม ไว้ดังนี้

1. สภาพของกลุ่มยูวเกษตรกรก่อนและหลัง การประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อบริหารจัดการ โครงการสานฝันยูวเกษตรกร โรงเรียนหนองแซงวิทยาเป็นอย่างไร
2. กิจกรรมและกระบวนการใดที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพในการประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อบริหารจัดการ โครงการสานฝันยูวเกษตรกร โรงเรียนหนองแซงวิทยา
3. ผลการพัฒนาของกลุ่มยูวเกษตรกร ในการประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อบริหารจัดการ โครงการสานฝันยูวเกษตรกร โรงเรียนหนองแซงวิทยาเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาของกลุ่มยูวเกษตรกรในการประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อบริหารจัดการ โครงการสานฝันยูวเกษตรกร โรงเรียนหนองแซงวิทยา
2. เพื่อศึกษากระบวนการประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อบริหารจัดการ โครงการสานฝันยูวเกษตรกร โรงเรียนหนองแซงวิทยา
3. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาของกลุ่มยูวเกษตรกรในการประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อบริหารจัดการ โครงการสานฝันยูวเกษตรกร โรงเรียนหนองแซงวิทยา

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 103 คน
 - 1.1 ผู้บริหารโรงเรียนหนองแซงวิทยา จำนวน 1 คน
 - 1.2 ครูที่ปรึกษาโครงการ จำนวน 19 คน
 - 1.3 นักเรียนกลุ่มยูวเกษตรกร จำนวน 40 คน
 - 1.4 ผู้ปกครองนักเรียนกลุ่มยูวเกษตรกร จำนวน 40 คน
 - 1.5 เจ้าหน้าที่สำนักงานปฎิรูปที่ดินจังหวัดกาฬสินธุ์ที่รับผิดชอบโครงการยูวเกษตรกร จำนวน 3 คน
2. กรอบด้านเนื้อหา

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

 - 2.1 ความพอประมาณ (Moderation)
 - 2.2 ความมีเหตุผล (Reasonableness)

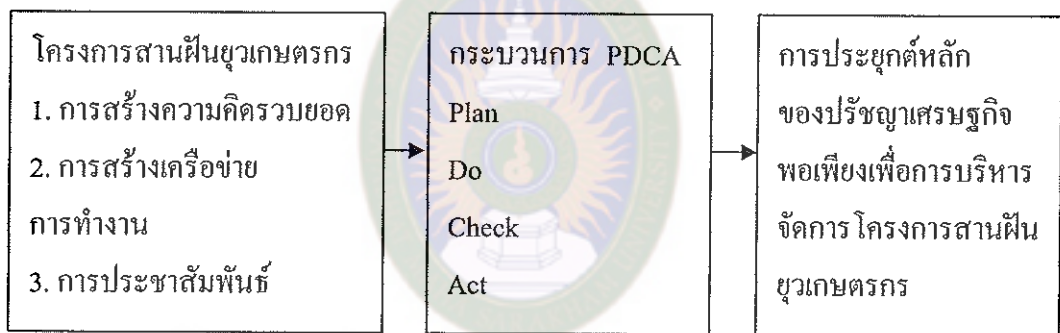
2.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง (Self Immunity)

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในปีการศึกษา 2553

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาการประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อบริหารจัดการโครงการสานฝันคุณธรรม : กรณีศึกษาโรงเรียนหนองเข้วิทยา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและนำกรอบแนวคิดเกี่ยวกับโครงการ สานฝันคุณธรรมสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อบริหารจัดการโครงการสานฝันคุณธรรม

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การพยายามพึ่งตนเองช่วยเหลือตัวเองให้ได้มากที่สุดที่จะทำได้ให้ “พอมี พอกิน” โดยเฉพาะอาหารและที่อยู่อาศัย ส่วนที่ไม่สามารถจะผลิตเองได้ก็แลกเปลี่ยนหรือซื้อจากภายนอก แต่ควรซื้อและใช้จากของที่ผลิตได้ในท้องถิ่นหรือในประเทศให้ได้มากที่สุดพยายามก่อกั้นน้อยที่สุด และควรมีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายและพอใจในสิ่งที่ได้รับมาโดยชอบธรรม ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย เพื่อให้มีรายจ่ายไม่เกินรายรับ

2. โครงการสานฝันเยาวชนตรกร หมายถึง โครงการสร้างและพัฒนาเยาวชนตรกร ตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเพื่อให้เยาวชนตรกร ผู้ที่จะได้รับที่ดินตกทอดตาม พ.ร.บ. ในอนาคต “สิทธิและหน้าที่” ของเกษตรกรในเขตปฏิรูป ที่ดินเน้นการพัฒนาบุตรหลานเกษตรกรหรือเยาวชนตรกรซึ่งเป็นผู้ที่จะได้รับที่ดินตกทอดใน อนาคต ได้เรียนรู้การพัฒนาการเกษตรรวมทั้งเพื่อพัฒนางานของ ส.ป.ก. ให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น ส.ป.ก. จึงได้จัดกระบวนการเพื่อพัฒนาเยาวชนตรกรในโรงเรียนขยายโอกาส ซึ่งเป็นบุตร หลานเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินในรูปแบบของการบูรณาการองค์ความรู้ เพื่อการพัฒนา ที่มั่นคงและยั่งยืนต่อไป

3. โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนหนองแข้ววิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ที่เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3

4. กลุ่มเยาวชนตรกร หมายถึง นักเรียนที่เป็นสมาชิกกลุ่มเยาวชนตรกรในโรงเรียนหนองแข้ว วิทยา อำเภอหนองกุงศรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 และ ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 40 คน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นข้อสนเทศเกี่ยวกับเรื่องประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โครงการเยาวชนตรกร ในโรงเรียนขยายโอกาสเขตปฏิรูปที่ดิน ในการดำเนินเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนว พระราชดำริทฤษฎีใหม่ สำหรับหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือสนใจ

2. เป็นแนวทางให้กลุ่มเยาวชนตรกรฯ ในการประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงในการดำเนินชีวิต